

“Dombra səsinə eşidəndə dayanıb qulaq kəsilməyəni, ucsuz-bucaqsız çöllərdə yövşən ətri üçün darıxmayan adamı “qazax” adlandırmaq olmaz.”

— Xoş gördük cənab prezident! Möhtərəm Elbaşı!

— Xoş günlərdə görüşək.

— Sizinlə görüşməyin özünə ən xoş gündür. Siz Tanrının seçdiyi və sevdiyisiniz. Bu gün Sizi həm də məlum virusdan sağalaraq, Türk dünyasına yenidən Tanrı tərəfindən qaytarıldığınız üçün təbrik etmək istəyirəm. Tanrı bu dərdin içərisində də sizi sınağa çəkdi. Siz yenə də imtahanından üzəgə çıxdınız. Azərbaycanda da sizin üçün dua edənlər çox idi.

— Şükr olsun bizi yoxdan var edən Tanrıya! Yollarımızı işıqlandıran, bizə həyat verən, Biz heç zaman bir həqiqəti unutmamalıyıq ki, Tanrı təkdir, Aləm təkdir, Göy Səmanın altında hamıya yer çatır. Ona görə də insanlar bir-biri ilə bir ata-ananın övladı kimi mehriban və həmrəy yaşamağı bacarmalıdır. Həkimlərin səyləri, tələb və tövsiyələrinin ciddi şəkildə yerinə yetirilməklə və həm də mənim üçün edilən duaların sayəsində dərdi dəf etdim, özümü yaxşı hiss edirəm və tam mənada işimin başındayam. Xalqla birlikdə bu xəstəliyin şiddətini hiss etdim və indi müalicəsində olan hər kəsə, səbr, cəsarət, mərdlik və sürətli sağalma arzu edirəm. Bu gün yaşadığımız çətin dövr bütün insanlığın sınağıdır. Əziz dostlar, sizin səmimi arzularınız və mənə qarşı olan mehriban münasibətiniz mənə güc və həyat enerjisi bəxş etdi. Səcdə edirəm və hər birinizə cansağlığı və uğurlar diləyirəm.

— Cənab Elbaşı, adınızı Telebala nənə verdi. Yaşınızı və məqamınızı Tanrı yazdı. Siz doğulanda qazax və türk milli adət-ənənəsinə görə Telebala Sizi köynəyindən keçirdi. Sizin müəllifi olduğunuz “Həyat yolu” və “Zaman və düşüncələr” kitablarınızı tərcümə etdiyimdən, ömür yolunuza tam bələdəm. Uşaqlığınızdan, məktəb illerinizdən danışın. Azərbaycan oxucusu üçün bu çox maraqlı olacaq.

— Nənəm mənim həyat kitabım, məktəbim oldu. Adımı da Allahın 99 adına uyğun qoyub. Bilirsiniz ki, Yaradanın 99 adından biri Nurdur. Adət-ənənəyə görə, mən onu “apa” çağırırdım. Məni o böyütdü. Mən dünyanı dolaşmış, çox ölkələr gəzmişəm. Dünyada gözəl və ecazkar təbiətli çox yer görüb, heyran olmuşam. Lakin dünyanın heç bir möcüzəsi mənim doğulduğum, əlçatmaz, üç tərəfdən Alatau dağının dərələri və çığırları ilə əhatələnmiş doğma Qazax torpağımdakı Uşkonırın yerini verməz. Orada mənim uşaqlığım keçib. Ora mənim arzularımın vətənidir. Ora mənim xəyallarımın yuvasıdır. Hələ 5 yaşım olanda nənəm Telebala-nın köməyi ilə xalq dastanlarındakı şeir parçalarını əzbər öyrənmişdim. Apam mənə nağıllar danışdı. Türk xalqlarının qəhrəmanlarını tanıtdı. 8-ci nəsiləndə babam, sərkərdə Karasay Batır Altınayulı haqqında əfsanələr söylədi. 8 yaşım olanda Çemoqlan D.A.Furmanov adına orta məktəbin birinci sinfinə getmi-

şəm. 1999-cu ildən məktəb babam Karasay Batırın adını daşıyır.

— Bu o vaxtlar idi ki, ailənizdə artıq Sizdən başqa üç övlad dünyaya gəlmişdi. Telebala nənə deyirmiş ki, Sultanımın ayağı düşərli oldu. Abışın iki oğlu və bir qızı doğuldu. O çətin illərdə ailənin yükünü atanız Abış kişi və ananız Aljan bibi çəkdi.

— Atam Uşkonırda briqadir işlədi. Məni oxutmaq, məktəbə göndərmək üçün Çemoqlan kəndinə dayımın yanına göndərdilər. İki il dayım Ümmətin evində yaşadım. Sonralar min bir əziyyətlə Çemoqlanda atam da bir ev tikib başa gətirdi. Artıq bizim də evimiz, doğma ocağımız var idi. Anam Aljan mənim oxuyub, biliklərə yiyələnməyim üçün min bir əziyyətə qatılırdı. Evimizdə ciddi nizam-intizam, hər kəsin üzərinə düşən vəzifəsini vicdanla yerinə yetirməsi kimi qaydalar yaradılmışdı. Mən dərs oxu-

məvi neməyimizdir. Dombra bizim pasportumuz və brendimizdir. Bu musiqi aləti Böyük Çöl köçerilərinin mədəniyyət tarixinin şahididir.

zax” adlandırmaq olmaz.

— İntəhasız qazax çöllərindən danışdınız. Şəcərənin nümayəndələri çörək verən kişilər olub. Hətta Çemoqlanda “Nazarbay dəyirmanı” da xatırlayanlar var. “Şəcərə və yaxud da qazaxların öz nəsiləri haqqında şifahi bilgiləri onu bütün xalqlarla birləşdirən ideoloji bağıdır” fikri də sizə məxsusdur.

— Sərkərdə babam Karasay Batır Altınayulı məşhur qazaxla-

ləndi, heç vaxt əsrlərə yoldaş olan tarixi müqəddəs Böyük Çölü tərk etmədi. Tufanlarla üz-üzə gəldi, taleyin çox ağır sınaqlarına məruz qalsa da, mənim qədim xalqım yaşadı. Beləliklə, bu günə qədər var oldu.

— Bu gün Meqapolisin ən gözəl şəhəri sayılan Astana şəhərini quran da o babaların yolunu davam etdirən Nursultan Nazarbayev oldu. Siz oddan od götdürdünüz, atəşdən atəş. Bu

Nursultan “Qazaxıstan bütün müqəddəs

yanda evə xüsusi sakitlik hakim kəsilirdi. Dərslərimi hazırlayıb bitirməyincə, dostlarımla çöldə və ya evdə oynamağa haqqım yox idi. 12 yaşım olanda qazax milli musiqi aləti dombra və qarmonda çalırıdım. Ən böyük arzum şəxsi qarmonun olması idi. Bu arzuma çatmaq üçün bütün yayı qonşunun həyətinə kərpic kəsərək, mənə verilən gündəlik əmək haqqını toplayıb yayın sonunda bir qarmon almağa müvəffəq olduq. Musiqiyə olan böyük həvəsimi gören atam Abış kişi dombra ustasına dombra da sifariş etdi. Bundan sonra isə qohumumuz Kopjasaruldan musiqi dərsləri almağa başladım.

— Qazaxlarda dombra, bizdə saz. Ruhumuzdur. Milli kimliyimizdir. Siz də bir türk oğlu kimi bu simlərin sehri altında böyüdüünüz. Dədə Qorquddan bizə yadigar qalan dombra UNESCO-nun bəşəriyyətin qeyri-maddi irs siyahısına yazdırdınız.

— Dombra bizim milli mədəniyyətimizi dünyaya tanıdan

Qazaxıstan Müstəqilliyini əldə edəndən sonra Böyük Çöldə yaşayan xalqın özünəməxsus təkrarsız ənənələri, və mentaliteti var. Uzun əsrlərdir ki, bu musiqi aləti qazax xalqının milli və mədəni tarixinin simvolu olaraq bu günümüzdə qədr gəlib çıxıb. Biz yaxşı bilirik ki, hər xalqın özünün sevimli musiqi aləti var.

Böyük Çöldə Türkdilli xalqları bir-birinə birləşdirən alətdir dombra. O qələbə günlərimizdə, məğlub olduğumuz vaxtlarda da, sevincli və kədərli anlarımızda da bizimlə olub. Onun sehirli sədası və onun təsiri ilə oxunan küylər nəsilərdən-nəsilərə ötürülərək, bizim mədəni irsimizi, ənənəmizi, dastanlarımızı yaşadı. Mən 2017-ci ildə Milli Dombra günü təsis etdim. Dombra xalqın təfəkküründə yenidən doğuldu. Çünki dombra qazaxın ruhu, tarixi, ənənələri və həyat tərzidir.

Dombra səsinə eşidəndə dayanıb qulaq kəsilməyəni, ucsuz-bucaqsız çöllərdə yövşən ətri üçün darıxmayan adamı “qa-

zax” adlandırmaq olmaz. Qazax xalqı 7 qatı torpağın altında, kökləri dərinde şaxələnməmiş və torpağın alt qatına işlənmiş bir qocaman ağacdır. O hər zaman bu torpaqda bitib-şaxə-

rin cunqarlara qarşı olan xalq azadlığı hərəkatında, azadlıq mübarizəsində ləyaqətlə vuruşub. Təsədüfi deyil ki, sərkərdənin bu igidlik və döyüş xidmətlərinə cavab olaraq, şəcərəmizin Şapıraçdı nəslinin onun adını şücaət və qələbə haqqıqirtisi simvoluna çevirmişdilər. Batırlarımız döyüşə gedəndə onun adını çağırırdılar. Biz Şapıraçdı cüzünün davamçılarımız.

Xalq arasında babam Nazarbayın adı da hörmətlə anılıb həmişə. Onun da öz dövründə insanların köçəri həyat tərzindən oturaq həyat tərzinə keçməsi, həmyerlilərinin torpaqlarına sahiblənməsi sahəsində çox böyük xidmətləri olub. Bu günə kimi Çemoqlan kəndində “Nazarbayın dəyirmanı”, “Nazarbayın düzəngahı” kimi yer adları əhali arasında hələ də işlənir.

Qazax xalqı 7 qatı torpağın altında, kökləri dərinde şaxələnməmiş və torpağın alt qatına işlənmiş bir qocaman ağacdır. O hər zaman bu torpaqda bitib-şaxə-türk elinin, türk yurdunun OD oğlu oldunuz. Qədim türk ənənələrinə sadıq qalaraq dəmiri döyüb, özünüzə ram etdiniz. Poladı əridərək, atəşlərdə bərkidiniz. Adı poladərindən fəhlədən ölkənin ilk prezidenti kimi şərəfli bir mərəbəyə yüksəldiniz. 1979-cu ilin dekabr ayında Qazaxıstan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin sənaye, nəqliyyat və rabitə üzrə birinci katibi seçilərək ölkənin aparıcı rəhbərlərindən biri oldunuz. 1991-ci ildə Qazaxıstan xalqı Sizi prezident seçdikdə “OD”lu günlərinizi xatırlayaraq demişdiniz: “Temirtau mənim üçün beşikdir. Maqnitkanın və Temirtaunun tarixi, oradakı insanların taleyi mənim həyatımın ayrılmaz bir hissəsidir. Əgər taleyimdə Maqnitka və Temirtau olmasaydı, mən heç zaman prezident ola bilməzdim”.

- 10 dekabr 1991-ci ildə tənənəli inauqurasiya mərasimində Qazaxıstan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin sədri S.A.Abdildin mənim Prezident seçilməyi-

mi belə şərh etdi: "Çoxəsirlik tariximizdə ilk dəfə olaraq biz xalq kimi öz prezidentimizi seçirik. Qazax xalqının layiqli oğlu Nursultan Abışevič Nazarbayev bu şərəfli vəzifəyə seçildi. Demokratik əsaslar üzərində keçirilən seçkidə seçki qutusunda yaxınlaşan 99% seçici ona öz səsini verdi. Bu, Nursultan Abışevičin respublika əhalisi arasında necə böyük hörmətə, məhəbbətə və etibara malik olmasının göstəri-

özünü cilovlamağı bacarmalı və demokratik norma və prinsiplərə birmənalı şəkildə əməl etməli-sən. Bu keyfiyyətini hər zaman artırmalı və inkişaf etdirməli, pillə-pillə yüksəltməlisən.

Məsələ çox sadədir, bizim hər birimiz vətəndaş cəmiyyətimdə yaşadığımızı hiss etməliyik. Əsas odur ki, bizim bir yumruq kimi mehriban və çoxmillətli xalqımız vardır. Onun ləyaqətli vətəndaşları bu ölkənin uğrunda

mədilər, və beləcə XXI əsrə adlayaraq, yenə öz talelərini sınaqlar. Mən belə bir cəsarətli xalqın bir zərrəsi olmağımla necə öyünməyim?! Belə bir xalqın qarşısında başımı necə əyməyim?!

— **Çıxışlarınızda dəfələrlə vurğulayırsınız ki, bizim ən böyük uğurumuz Müstəqil Qazaxıstanı qurmağımızdır!**

— Müstəqilliyimizin bərpası - əsrlərlə azadlıq uğrunda ata-babalarımızın canlarını qurban ver-

vəl doğma xalqımın adına bağladım. Buna görə də, istədim ki, mənim kədərli və xoş günlərimdə vicdanımın səsini təyin edən, ölçən yeganə hakimim - öz xalqım olsun. Xoşbəxtəm ki, xalqın oğluyam. Millətin oğlu olmadan, insanlığın oğlu olmaq olarmı? Çətin!..

— **"Çətin"- dediniz... O çətin suallardan biri də paytaxtı Almatıdan Astanaya köçürmək idi... 10 dekabr 1997-ci il...**

— Ölkənin siyasi paytaxtının köçürülməsi bir neçə adamın söhbət etdiyi təsadüfi və ya bir dəqiqə ərzində əmələ gələn fikirin bəhrəsi deyildi. Bu, dərindən düşünülmüş və tarixi mənbələrlə əsaslanmış, gələcəyə hesablanmış, dünyanın varlı ölkələrində həyata keçirilmiş paytaxt köçürülməsi təcrübəsindən yararlanmış bir addım idi. Yeni əsr bizim qarşımızda yeni məsələlər qoyur. Biz yeni dövlət qururuq. Qazaxıstan bir Avrasiya ölkəsidir və bizim dövlətin mərkəzinə getməyimiz xarici siyasətimizin çoxşaxəlilik, inteqrasiyaya açıq olmağımızın göstəricisidir. Məqsədimiz bütün dünya ilə qarşılıqlı dostluq əlaqələri qurmaq, mehriban və açıq qonşuluq siyasəti yeritmək olub. Bildiyiniz kimi, qısa müddət ərzində Astana paytaxt şəfəqlərinə və parıltısına bürünməklə yanaşı, eyni zamanda özünün uca statusuna uyğun olaraq, real siyasi, iqtisadi və mədəni-təhsil mərkəzinə çevrildi. Bu şəhər həm də özün-

nin üreyində biz gözəl və varlı Astananı qurduq. Beləcə, işıqlı ümidlərlə gələcəyə üz tutduq. Paytaxta baxıb ölkəyə qiymət verirlər. Astananın üzü—millətin üzüdür! Astana – Vətənimizin ürəyi, müstəqilliyimizin dayağıdır! Astananın nüfuzu- qazax mədəniyyətinin nüfuzudur. Cavan Astana – qədim qazax torpağının müqəddəs taxt-tacıdır. Gənc Astana – müstəqil Qazaxıstanın işıqlı gələcəyinin simvoludur. Astana - xalqımızın əsrlər boyu arzuladığı və can atdığı Qazaxıstan müstəqilliyinin əsl siması və simvolu oldu. Astana- Yeni Qazaxıstanın gücü və buradakı çoxsaylı xalqların birgə enerji mənbəyidir. Astana – Qazaxıstan xalqının xəyallarının və həyata keçən arzularının təcəssümüdür. Astana bu gün və Astana sabah— bunların ikisi də bizim strateji fikirlərimizin və istəklərimizin cövheridir.

— **"Mən bir çox ağır və tələpəli məsələləri ürəyimin dərinliklərindən keçirərək həll etmişəm"- demişdiniz müsahibələrinizin birində. Qazax xalqının dil məsələsi də ürəyinizin dərinliyindən keçən ən tələpəli bir məsələ idi. Buna necə nail oldunuz?**

— Cəsarətli addım atmaq zamanı gələndə çox düşünürsənsə, bu zaman siyasi məqsədin keyfiyyəti və mənası itir. Mən öz xalqımı çox sevirəm. Fəxr edirəm ki, kiçik yaşlarımdan xalqımdan mənə əzmkarlıq, tədbirlik və in-

Nazarbayev: Türk xalqlarının ata yurdudur"

cisi və təsdiqidir. Çoxmillətli Qazaxıstan xalqı bu ağır dönlərdə N.A.Nazarbayevi suveren respublikaya dövlət başçısı seçməklə öz taleyini ona etibar edib. Bu gün parlamentin səhər iclasında belə qərara alındı ki, dövlətimiz Qazaxıstan Respublikası adlandırılınsın".

Mən heç vaxt öhdəsindən gələ bilmədiyim işi boynuma götürməyəm. Söz verdimsə, onu hər zaman yerinə yetirirəm. Həmin gün xalqımın qarşısında söz verdim.

- **Bilgə, Nursultan Nazarbayev, 2005-ci il və 2011-ci ildə Qazaxıstanda Prezident seçkiləri keçirilərkən, mən də Azərbaycan Televiziyasının təmsilçisi kimi, həmin seçkini işıqlandırardım. Bu seçkilərdə xalqın Sizə məhəbbətini gördüm. Astanadakı Barayev küçəsindəki seçki məntəqələrinin birində, seçki saati başa çatmışdı, lakin məntəqələrin qapısında dayanıb, Sizə səs verə bilmədiklərinə görə etiraz edən vətəndaşlarınızı gördüm. Hakimiyyətdə bu məhəbbəti qazanmaq hər LİDER-ə qismət olmur. Hakimiyyət nədir?**

— Hakimiyyət-birinci növbədə məsuliyyətdir. Qanun hakimiyyət və xalq arasında müqavilədir. Cəmiyyəti insanlar deyil, qanunlar idarə etməlidir.

Totalitar bir sistemin xarabalıqlarından yenidən çıxan gənc bir dövlətin başçısı kimi, demokratiya da mənim üçün rəhbərlik metodlarımda, düşününce və fikirlərimdə əsaslı dəyişikliklərin qaranquşudur. Bu mənim üçün özünü doğma xalqının yolunda qurban verməkdir. Mənim nəzərimdə insanların özlərini rahat hiss etmələri, öz fikirlərini açıq-aydın şəkildə söyləmələri, dünyadakı azadlıqsevər insanlar kimi bərabərliklərini dərk etmələri üçün onların hər birini dinləmək və bu ideallara çatdırmaq böyük borcudur. Azadlıq və demokratiya-qüdrətli sərvətdir. Əgər sən öz xalqına sadıqsənsə, hətta bəzi məsələlər sənənin karyerana zərər versə belə

hər zaman əl-ələ verib, döyüşməyə, işləməyə hazırdırlar. Belə bir millət var: əsrlərlə əzilmək təhlükəsi altında olmasına baxmayaraq, heç vaxt özünün cingiltili mahnılarını, əzəmətli küylə-

diklərinin əvəzidir. Taleyin əli ilə tənzimlənən tarixi ədalətin təntənəsidir. Bu, nəhayətsiz yurdumuzu nizə və qol gücü ilə qoruyaraq bizə əmanət edən babalarımızın və əcdadlarımızın

rini, müdrik adətlərini, zəngin və ahəngdar dilini unutmadı. Qəlbi həmişə təmiz və mərhəmət həsi ilə döyündü. Bu, bizim əsas var-dövlətimizdir.

Ata -babalarımız bizə bayrağımızı uca tutmağı, könüllümüzü təmiz saxlamağı, süfrəmizi bol açmağı öyrətdi. Bu doğru yoldan heç vaxt dönmədik, və bu bizə hər zaman faydalı oldu. Qazaxıstan Assambleyasının tarixi – bizim sabitliyimizin tarixidir. Qazaxıstan Xalq Assambleyasını təsis etməklə, biz milli birliyimizin yolunu müəyyən etdik.

Tarix boyu misilsiz çətinliklər görsələr də, qazaxlar öz nəcipliklərini, digər xalqların dərdinə şərik olmaq xüsusiyyətini, dar ayaqda əl uzatmaq keyfiyyətini, başqa xalqlara hörmətlə yanaşmaq kimi gözəl adətlərini unutmadılar. Tarixin tikanlı yollarından keçərək, nikbinliklərini itir-

xidmətdir. Öz müstəqilliyi illərində Qazaxıstan çox ağır sınaqlardan keçərək ayaqları üstündə möhkəm dayanmağı və gələcəyə baxmağı bacardı. Xalqın öz lideri ilə birlikdə keçdiyi yol aydın şəkildə sübut edir ki, həll olunmayan məsələ və ya əlçatmaz hədəflər yoxdur. Sadəcə perspektivləri görmək və qələbəyə inamlı olmaq lazımdır. Əsas fakt budur ki, bütün ötən illərim ərzində ümumxalq dəstəyi və etibarı məni əhatə edib - bu isə mənim üçün böyük mükafatdır. Bax elə bu məhəbbət də məni ən ağır zamanlarda ilhamlandırır... Qəti şəkildə bir şeyi deyə bilərəm, nə qədər ki, canımda can var, sağlamlığım imkan verir, vətənin rifahı naminə və Qazaxıstan xalqı üçün çalışacağam!".

Qazandığım bütün qələbələrini və nailiyyətləri hər şeydən əv-

nün yerini və ruhunu göstərmiş oldu.

— **Bəli, Astana Meqapolisin ən gözəl şəhərlərindən birinə çevrildi. Biz adi insanlar onu Sizin övladınız sayırıq! Astana şəhərinin açılış mərasimindəki çıxışınızda qeyd etmişdiniz ki, "Astana—dövlətin üzü, xalqın vüqarıdır. İndi bu yeni paytaxtın adı dünyanın dilində əzbərdir. Şübhəsiz ki, bu da gənc dövlətimizə olan marağı artıracaqdır. Bu arzunun bizim istəklərimizlə üst-üstə düşməsi üçün öz gücümüzü, inadımızı əsirgəməməliyik. İnanırıq ki, yeni paytaxtımız bizi, biz də onun ümidlərini doğruldacağıq".**

— Şəhərlərin də insanlar kimi öz taleləri olur. Yeni - möhtəşəm paytaxtımızın əsasını biz, inkişafımızın simvolu kimi Yesil çayının sahilindən başladığı. Ucsuz-bucaqsız Sariarka səhrası-

sanpərvərlik keçib. Müstəqilliyimizin ilk illərindən "Qazaxstanın gələcəyi—qazax dili ilə bağlıdır"- arzumu reallaşdırmaq məqsədini olub. Millətin öz mövqeyini ortaya qoymasının ilk vacib şərti – onun dilidir. Sivil olmağın birinci şərti doğma dilinlə yaşamaqdır. Tanrıya şükürlər olsun ki, bizim xalqımız oyandı: gec də olsa, başa düşdük ki, ana dilindən doğma heç nə ola bilməz. Qazax dili milli mədəniyyətimizin tərkib hissəsi kimi, qazaxıstanlıların birliyində mühüm faktor olaraq xidmət edir. Ölkəmizdə yaşayan bütün etnik qruplar üçün qazax dili, mədəniyyəti, adət və ənənələri, qazax xalqının milli həyatı ilə tanışlığın əsasını təşkil edir. Nə qədər ki, qazaxların məmləkəti var, qazax dili yaşayacaq. Yüksələcək. İnkişaf edəcək.

(davamı 14-cü səhifədə)

(əvvəli 12-13-cü səhifələrdə)

— Deyirsiniz ki, qazax çölləri möhtəşəm Türk ellərinin ata yurdudur. 2009-cu il oktyabr ayının 3-də Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində Türkdilli ölkələrin dövlət başçılarının IX zirvə görüşü keçirildi. Həmin Zirvə görüşündə bu gün dünyada yaşayan bütün türklərin elm və işiq məbədi olan Beynəlxalq Türk Akademiyasının yaranması haqqında ilk sənəd imzalandı. Bu gün türk dünyasına könül vermiş, Sizin ideyaların əsil təbliğatçısı olan Darxan Kızıralı həmin quruma rəhbərlik edir. Bu Akademiya fəaliyyətə başladığı gündən Sizin qaygınızı, məsləhətlərinizin şahidi olduq. Böyükdük, dünyanın bir çox ölkələrində qədim türk kimliyimizi, tariximizi bir daha isbat etdik. "Mənəvi Miras", "Gələcəyə doğru: Mənəvi Yenilənmə", "Böyük Çölün 7 özəlliyi" adlı dövlət proqramını əhatə edən məqalələrinizi yazmaqla əcdadlarımızdan bizə miras qalanları arayıb axtarmaq, mülkümüzdə və tariximizə sahib çıxmaq üçün yol göstərib açar verdiniz.

— Müasir qazaxlar dünyanı atlarının dirnağı ilə silkeləyən qədim sakların, hunların və türklərin nəsiləridir. Qazaxlar əcdadlarımızdan bizə miras qalan torpaqlarda türk dünyasının nəhayətsiz böyük ata yurduna sahib çıxan və qoruyan xalqdır. Bu həqiqət İssık kurqanlarındakı gümüş piyaləyə yazılmış, Orhon-Yenisey və Talas vadilərində Türk xaqanlığının daş kitabələrinə runik yazılarla yazılmış, bu günümüzdə qədər gəlib çıxan məktublardır. Qazaxlar bu geniş torpaqların, bu ellərin ilk sakinləri olmaqla bərabər, həm də əsas sahibləridir. Bizim dövlətimizin özəyini qazax xalqı təşkil edir. Unutmamalıyıq ki, torpağa sahiblik xalqımızın üzərinə müstəqil dövlətimizi qorumaq, onun xoşbəxtliyini heç zaman əldən verməmək kimi böyük bir məsuliyyət qoyur. Millətin öz milli-mənəvi köklərini unutması üçün şərait yaratmaq, bunu planlı şəkildə genişləndirmək—bizim ən böyük məsələmizdir.

Nəhayətsiz qazax torpaqlarında elə bir guşə yoxdur ki, əfsanəsi olmasın. Mübaliğəsiz deyə bilərik ki, torpaqlarımız maddi mədəniyyətə aid bir çox kəşflərin meydana gəldiyi bir yerdir. Müasir cəmiyyət həyatının ayrılmaz parçası halına gələn bir çox əşyalar vaxtilə bizim torpaqlarda istehsal olunmuşdur. Böyük Çöldə yaşayan insanlar inkişaf prosesində bir çox texniki kəşflər edərək əvvəllər istifadə olunmayan yeni alətlər istehsal etmişlər. Bəşəriyyət bunları dünyanın dörd bir tərəfində hələ də istifadə etməkdədir. Qədim mənbələr bugünkü qazaxların ulu babalarının ucuz-bucaqsız Avrasiya qitəsində siyasi və iqtisadi tarixin istiqamətini dəfələrlə dəyişdirdiyini göstərməkdədir. Onlar dünya arxivlərində öz tədqiqatçılarıni gözləyir. Buna görə də Beynəlxalq Türk Akademiyası bu işdə araşdırmaçılara arxa-dayaqdır.

Bəli, Qazaxistan bütün Türk xalqlarının müqəddəs ata yur-

dudur. Qazaxların bugünkü geniş çölündən dünyanın bir çox yerinə səpələnən Türk köklü tayfalar və xalqlar digər ölkələr və bölgələrin də tarixi inkişafına mühüm töhfələr vermişlər. Qazaxistanın qədim paytaxtı yalnız xalqımızın mənəvi mərkəzi deyil, eyni zamanda bütün Türk dünyası üçün müqəddəs bir məkan sayılır.

On bir il əvvəl Naxçıvanda Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının yaradılması haqqında əsas sənədi təsdiq etdik. Beləliklə, əlaqələrimizin yeni, daha düşünülmüş və pragmatik mərhələsinə start verildi. Məhz bu yanaşma bizə indiki yaxşı nəticələrlə gəlməyə imkan ver-

köklərimizi tanımağa, milli tariximizi dərinlən araşdıraraq açılmamış dünyələrini işıqlandırmağa çağırırsınız.

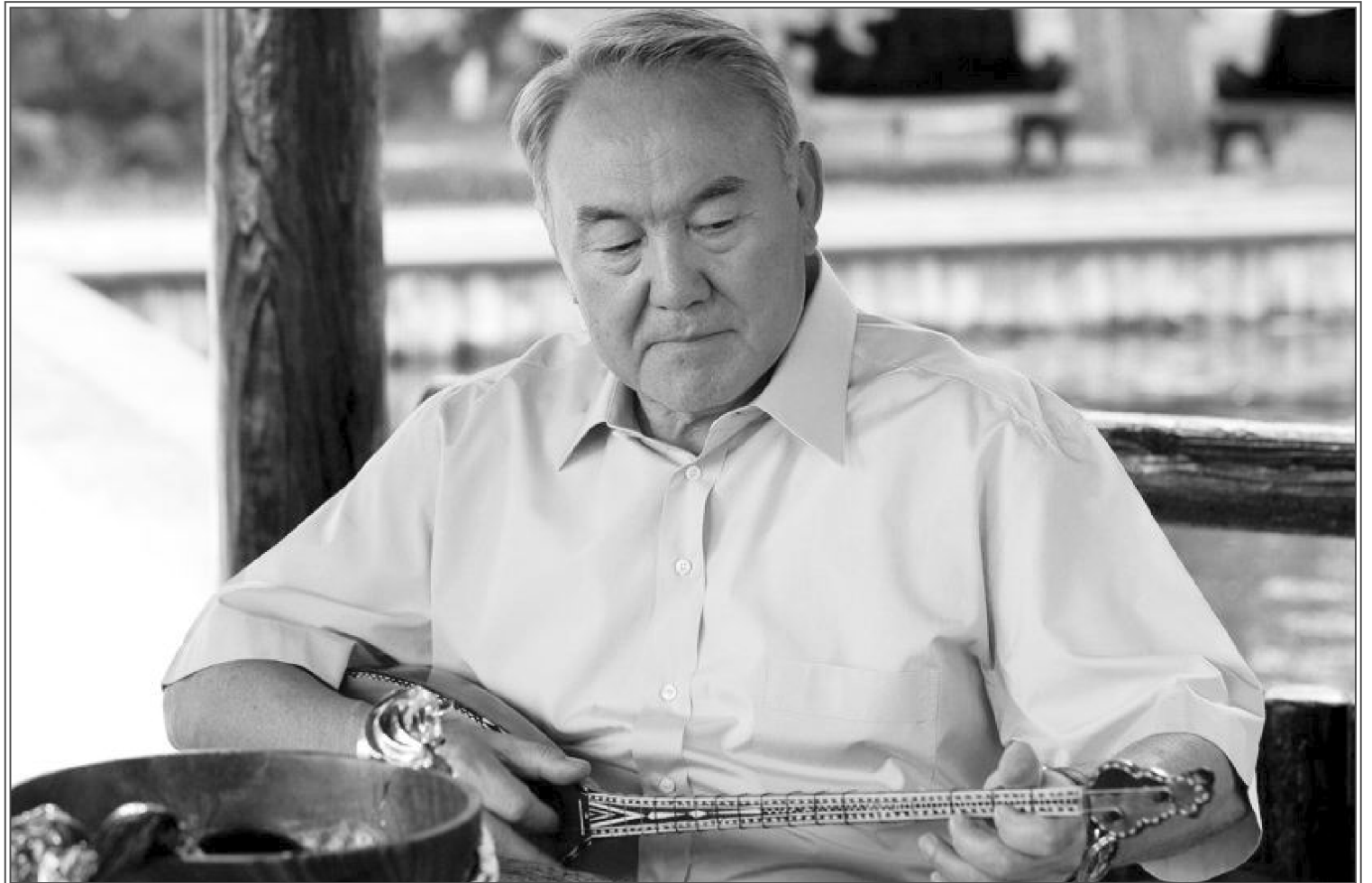
- Doğma tarixini bilən, ona dəyər verib onunla fəxr edən xalqın gələcəyinin aydın olacağına əminəm. Keçmişlə qürur duyub, bu günün dəyərini bilmək və gələcəyə nikbin baxmaq ölkənin müvəffəqiyyətinin təminatıdır.

- Tanrı padşahları özü seçir. Taleyini də o yazır. Özünüzü də dediyiniz kimi, Siz xalqın məhəbbətini qazanan xoşbəxt bir oğulsunuz. Bu xalq Sizə məhəbbətini izhar etmək üçün "Astana"ya "Nursultan" dedi.

vincləri və kədəri ilə döyünürsə, hər bir vətəndaş sənənin üçün qiymətlidirsə, o zaman bu yurda halal zəhmətlə xidmət etməlisən ki, vətəndaşın güclü, alicənab və gözəl olsun. Unutma ki, sən təkə torpağın sahibi deyilsən, sən həm də ölkənin və taleyinin sahibisən! Vətəni sevmək - kamil vətəndaş olmağın ilk göstəricisidir. Vətənsiz insan kökü bilinməyən yabanı əlaqə otuna bənzəyər. Vətən yaşadığın bu dünyada sənənin cənnətidir. Ona görə də öz biliyini və gücünü vətəninə xidmətə sərf elə. Əgər Vətən firavan və xoşbəxtdirsə, bu sənənin də gücünü, imkanlarını, perspektivlərini artıracaq. Bi-

rafi xəritəsinə baxmaq kifayətdir. Xüsusilə qeyd etmək istədim ki, mən ötən müddət ərzində, - 1992-ci ildən 2019-cu ilə qədər 27 ildən artıq müddətdə, - müxtəlif heyətlərlə türkdilli dövlət başçılarının 17 görüşünün hamısında iştirak etmişəm. Mən bunları əxz etmişəm: məsələn, "Türk" sözü, bu sözün hər bir hərfinin mənim üçün xüsusi mənası var. Birinci "t" hərfi - trast, yəni, inamdır, "ü" - uniti, yəni, birlik, "r"- renesans, yəni, intibah və sonuncu "k" hərfi - kinşil, yəni, qohumluq. Bu anlayışa əsaslanaraq mənim birlik daxilində işimin məqsədi ölkələrimizi yaxınlaşdırmaq olub və buna görə də

Nursultan Nazarbayev: "Qazaxistan bütün Türk xalqlarının müqəddəs ata yurdudur"

di. Əvvəla, biz təşkilatın həm global kontekstdə, həm də özümüzdə üçün zəruriliyini və aktuallığını sübut etməyə nail olduq. İkincisi, Şura Özbəkistanın və Macarıstanın hesabına genişləndi ki, bu da bizim birgə salnaməmizdə yeni səhifə açdı. Üçüncüsü, ölkələr tərəfindən sanballı institusional struktur yaradıldı. Bu struktura TürkPA, TÜRKSOY, Türk Akademiyası, Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu, Ağsaqqallar Şurası, eləcə də Türk Ticarət-Sənaye Palatası daxildir. Dördüncüsü, Şuranın siyasi və iqtisadi nüfuzu regional və beynəlxalq səviyyələrdə artır. Beşincisi, türk dünyası inteqrasiyasının konsepsiyası qəbul olunub. Həmin sənəd əsasən türkdilli ölkələrin çoxpərlanlı qarşılıqlı fəaliyyətini perspektivdə keyfiyyət cəhətdən daha yüksək səviyyəyə çıxaracaq.

-Beləcə hər vaxt milli irsi yaşatmaq, elini, obasını, yurdunu soyuna-kökünə döndərmək üçün Elbəşi "Böyük Çölün 7 özəlliyi" adlı məqalənizdə yurddaşlarımızı, övladlarımızı

- ...Mənim həmvətənlərimdən ayrı kədərim və qaygım, fikrim və arzum yoxdur. Tale mənim üçün nə yazıbsa, bütün sınaqlara xalqımla birlikdə sinə gərib, imtahanlardan onunla birlikdə çıxacağam. Xalq istədi, mən onun istəyinə qarşı çıxma bilmədim. Çünki bu müzakirələr başlayanda mən öz tərəfimdən "Yox!" demişdim.

- Bu gün gənclərə demək istədiyiniz nədir?

- Mənim gənclərə bir məsləhətım var: Vətəndən kənarda xoşbəxt həyat axtarmayın. Əgər sən Vətəni təmənnasız sevməyi bacarırsansa, onun maraqlarını hər şeydən üstün tutursansa, o zaman vətən özü sənə qoruyacaq və yüksəklərə qaldıracaq. Məsələ ondadır ki, "Dövlət sənə nə verməlidir?"- sualı çox təbii və qanunauyğun sualdır. Lakin unutmayın ki, öz dövlətinin ağır sınaq vaxtlarında "Bəs sən dövlətin üçün nə etmişin?"- sualı da həmin fikrin eynisidir. Əgər sən öz yurdunun oğlusan, əgər sən qəlbin onun se-

zim təkəkkürümüzdə vətənpərvər olmaq Qazaxıstanı üreyində gəzdirməkdir. Müstəqilliyi və azadlığı qazanmaq azdır, onu möhkəmləndirib və nəsillərə ötürməyi bacarmaq lazımdır.

— 2019-cu il Oktyabrın 15-də Bakıda Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının VII Zirvə Görüşündə Türk dünyasının inkişafı üçün xüsusi xidmətlərinə görə Türk Şurasına üzv ölkələrin başçılarının qəbul etdikləri qərara əsasən, Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının Fəxri prezidenti statusu verildi. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevdən isə "Türk Dünyasının Ali Ordenini" aldınız. Bakıda olduğunuz həmin günlərdə bizim Xəzər sahiliyndəki dənizkənarı bulvarda yürüş də etmişdiniz.

— Türk sivilizasiyasının dərin kökləri vardır. Əgər tarixə müraciət etsək, biz planetin ən böyük qitəsində həmişə mühüm rol oynamış xalqların xələfləriyik. Türk dünyasının müasir mərhələdə də əhəmiyyətini dərk etmək üçün dünyanın coğ-

mən çox şadam ki, birgə səylərlə bu məqsədə nail olmuşuq, sərhədlər insanları birləşdirdiyi kimi, həm də ayırır. Məhz bu yerdə dostunun kim, düşmənin kim olmasını bilirsen. Əgər sərhəd xəttində yaşayan xalqlar mehribandırlarsa, dostluğun sərhədləri genişlənir, yox əgər arada münaqişə varsa, düşmənçilik dərinləşir. O ki qaldı Xəzər sahiliyndə gəzintiyyə, " Arada sədd deyil Xəzər, Qardaşlığın aynasıdır!".

P:S.(Türk dünyasının ağsaqqalı, Qazaxistanın birinci prezidenti cənab Nursultan Nazarbayevlə müşibeni, onun kitabları və müsahibələri əsasında 80 illik yubileyinə hədiyyə kimi hazırladım)

Aida Eyvazlı GÖYTÜRK